

Technika chovu prasat

- specifický rys organizace výroby v chovu prasat
= funkční členění stájových prostorů
- pro stejnorodou skupinu (podle fáze výrobního cyklu + nároků na prostředí + věku + hmotnosti) vytváříme optimální podmínky (mikroklima + technologie)
 - umožnění **turnusového provozu** + specifikace pracovníků
 - nedochází k
 - nadměrnému přehánění zvířat
 - změnám ve složení skupin

Rozdělení velkokapacitních podniků

- **reprodukční část** → produkce **selat**
- patří sem objekty pro
 - **prasnice** – z hlediska ustájení + ošetřování + krmení
 - **nezapuštěné + zapouštěné + nízkobřezí**
 - březost se zjišťuje do 21. D (24.) → „**jalovárny**“
 - **březí** → **březárny**
 - **vysokobřezí + rodící + kojící**
 - **porodny** – selata od porodu do odstavu (21–28 D)
 - **dochovny selat** – časně odstavená selata – 6–8 → 30–35 kg
 - **odchovny prasniček** – 30 kg → zapouštění
 - **plemenní kanci** – dnes INS stanice + prubíři

- **produkční část** → objekty pro **výkrm** – 30–35 kg → PH (110 kg)
- mezi stájovými odděleními – **kapacitní návaznost**

Prasničky

- 1. říje = pubertální – snaha o včasné dosažení (200 dní)
- ke stimulaci pohlavního dozrávání + podnícení říje
 - od 5 měsíců – **měnit složení skupin** (20denní intervaly)
 - od 5,5 měsíců – **dráždit kancem** (probíhá v krmné chodbě)
 - přeprava krátce před zapouštěním + **skupinové ustájení** (2–3 dny) + **snížení KD** + **hyperalimentace** → při následné říji INS
 - před zapouštěním – návyk na nové prostředí
- opt. **3–4. říje** – **7–8 měsíců** – **130–140 kg** → > selat

Prasnice

- zapouštěné – 14–18 °C (> – negativně na plodnost)
- **po hladovce** před zapuštěním – **adlibitum** (7–8 dní)
+ vitaminy **A + D + E** (zelené krmení, kukuřičná siláž),
léto – přidávat zelené krmení + kvasnice (produkují biotin – uvádí
do akce vaječník) → lepší projevy říje + uvolní se > vajíček
- plemenný materiál – ne z 1. vrhů + sele min. 1,3 kg

Reflex nehybnosti

- prasnice dává špičky uší k sobě, vydává zvláštní zvuk + pohled
- jsou-li 2 prasnice na sobě – vespod je v RN, nahoře v začínající říji
- výběr prasnic v RN – **člověk** nebo **kanec**
- aby **kanec** stimuloval pohlavní dospívání – **vodit k prasničce ve 160–170 dnech** + nechat 15–20 minut
- kanec – > 10 měsíců (produkce feromonů jako pachového stimulu – ve slinách), po 14 dnech vyměnit

Zapouštění

- **kancem**
 - **min. 2x** (doba RN je dlouhá)
 - uvolnění vajíček – na rozhraní **2/3 RN**
 - doporučené schéma
 - **prasnice** – **ráno – ráno – večer** → > selat
(je-li: **ráno – večer – ráno** → < selat)
 - **prasničky** – zapustit týž den (kratší doba ochoty)
→ objeví-li se RN **ráno** – zapouštíme **večer**
- **inseminace**
 - zjistíme-li RN **ráno**
 - **prasnice** → **INS večer** → **reINS ráno**
 - **prasničky** → **INS poledne** → **reINS večer + 2. den ráno**
(< % březosti)

Technika inseminace

- prasnici – oslovit + položit na ní ruku + masáž vemínek + zjistit je-li zdravá (končetiny, hnis z reprodukčních orgánů)
- chytit za předkolenní řasu, kolenem se opřít do boku v místě dělohy (nad řasou) – jde-li „naproti“ → opřít se o ni v bedrech rukama nebo na ní nasednout
- INS – **přerušovaně po malých dávkách** (nasávací pohyby děložních rohů probíhají pomalu + postupně = 5–7 minut)
- **napodobovat fyziologii přirozeného připouštění**
+ kontrolovat **teplotu semene** – opt. **16 °C** (18 °C)

- **po zapaštění**
 - **1 měsíc individuální ustájení**
(klid, nepřesouvat) → rozhoduje se o počtu selat
 - 14–18. den dochází k embryonální mortalitě
→ **nekrmit adlibitně**

Porod

- délka březosti **115 dní** (111–120 dní)
- kojící prasnice – **7 kg KKS/den**

Blížící se porod

- zvětšování vemínek + struků
 - objeví-li se mlezivo → prasnice se zpravidla do 24 H oprasí
- zvětšení vnějších pohlavních orgánů
- časté močení + kálení
- stavění hnízda
- **omýt vemeno** desinfekčním prostředkem
- **připravit pomůcky**
 - teplá voda + mýdlo + sterilní utěrky
 - desinfekce na pupeční šňůru (lahvička se širokým hrdlem)
 - nůžky + emaskulátor (ocásky) + kleštičky (zuby)

Porod

- začátek – prasknutí alantoidového (ovčího) vaku

stadia

- **otevírací**
 - **neklid** – prasnice vstává + lehá si, lehá si z 1. strany na 2., zrychlení tepu + dechu

- **vypuzovací**
 - **intenzivní porodní bolesti** – přitahování končetin k vemeni + stahování břicha + mrskání ocáskem + třes kýty
 - prasnice je **relativně klidná**, většinou leží
 - plodové obaly praskají v porodních cestách
 - 5–10 % selat se rodí **v plodových obalech** → nutná pomoc člověka
 - selata se rodí v intervalu **10–20 min** – zpočátku rychleji
 - poloha **přední – 70 % + zadní – 30 %**
 - trvá asi **2–6 hod** – prasničky – kratší doba (< početné vrhy)
 - vypuzování plodových obalů (**do 2 H**)
 - s 1. selaty odchází část blány ovčí (ulpívá na povrchu selete)
 - po 5. seleti může dojít k odchodu části plodových obalů nebo po posledním seleti
- **závěrečná**
 - prasnice se **zklidní**, netlačí, vstává, zájem o pití, chrochtáním přivolává selata
 - **úhyn** selat při porodu – **1 sele**

Ošetření selete po porodu

- vybavit z plodových obalů
- očistit dutinu ústní + nosní otvory
- vytříit do sucha
- **pupeční šňůra** (zpravidla se sama přetrhne) – **ustříhne se** 5–6 cm + zmáčknot až přestane krvácet + vydezinfikuje (nepodvazuje se)
- zkrácení ostrých **špičáků** – zaštipováním nebo broušením (jen z terapeutických důvodů)
- **kupírování ocásků** (emaskulátor, dezinfekce) – několik hodin po porodu
- je-li sele podchlazené – **do vytápěného prostoru – >30 °C**

- přiložit ke strukům prasnice – co nejdříve **mlezivo** (ochranné látky – gamaglobuliny) – první dny – nechat sát každou hodinu
 - se zvyšujícím se věkem se intervaly prodlužují, temperovaná voda
- **kastrace** kanečků – 3–6 týdnů (EU – do 10 dnů bez anestézie)
- odstav – po návyku na KKS + zaprahnutí prasnice – výhodné odstavovat v 1 dnu v týdnu (**odstavový den**) → přirozené synchronizace následného zapouštění prasnic → turnusový provoz

Metody odstavu selat

- odstavit sele lze v jakémkoliv věku – čím dříve odstavíme, tím musíme zajistit co nejlepší podmínky
 - **tradiční** odstav – 56 dnech (8 T)
 - **zkrácený** odstav – 42–49 dní (6–7 T)
 - **časný** odstav – 11–**28** dní max. do 35 dnů
 - **raný odstav** – do 11 dnů
 - **umělý odstav** – SPF odstav (císařský řez, nebo hysterektomií – vyoperovat dělohu – selata do inkubátoru, při ozdravných akcích

Časný odstav

- **11–28, max. 35 D**
- nejvíce využívaná metoda
- kritéria selat – věk + hmotnost (**21 dní – 6 kg, 28 dní – 8 kg**)
- bez rizika lze odstavovat **21. den**
 - vyvinutá trávicí soustava KKS do odstavu – **min. 1 kg**
 - sele **≥ 6 kg**
- příznivý z fyziologického hlediska prasnice – **28. den** → většina chovů
 - **ukončena involuce dělohy**
 - **laktace je za vrcholem**)
- odstav **ve 35 D**
 - většinou NCH

- **KKS** pro ČOS
 - prestarter – od konce 1. týdne (7.–10. den)
 - starter – od 4–5. týdne (postupný přechod)
- **odstavový den**
 - odstaví se celá skupina, aby se mohla provést asanace
 - provádí se, protože u prasnice se říje dostavuje 4.–5. den
→ zapouštění v Po nebo Út

Výživa + krmení prasnic

- **po porodu**

- **2–3 dny** – základní krmná dávka = **2,2 kg** KPK
- od 3–4. dne – postupné zvyšování
- **od 10. dne** – **ad libitum** tvorba mléka – z 90 % z krmiva a H₂O + z 10 % z hmotnosti
 - **2,2 kg + 0,4 kg** KPK na sele
- vícekrát za den menší dávky + granulovaná a kašovitá krmiva
- dostatek H₂O = 4 l/1 kg KKS (6 x 4 = **24 l**, léto – **40 l**)
- stáj – **15–20 °C** (> → < sežere), prase – kritická teplota > **26 °C**
- v reprodukci = prase sezónní zvíře → léto – problémy s produkcí spermatu (větrání)

- **doba odstavu**

- nutné **zaprahnutí** (laktace je na vrcholu)
 - **3–4 dny před** – **snížit** krmnou dávku
 - **den odstavu** – **nekrmit** (léto – nezastavovat H₂O)
- dráždění mléčné žlázy → prasnice se dostávají o 1 den dříve do říje = 4. den (jinak **5. den**)

- **doba březosti**

- krmí se málo objemných krmiv
- počátek – **2,2 kg**
- do 1. 1/2 březosti – **2,4–2,5 kg** (1. ½ hmotnosti selete)
- od 80.–90. dne – **2,9–3 kg** (2. ½ hmotnosti selete)
- individuálně **dle kondice** – překrmené + hubené → problémy s mléčností
- KKS lze ušetřit pouze v době březosti
- ideální – krmné boxy → krmení dle stadia březosti + hmotnosti

Ustájení prasnic

- nutno střídat **skupinové** + **individuální** ustájení
 - trvalé individuální
 - tlumivý účinek na rozvoj + projev reprodukčních funkcí
 - trvalé skupinové
 - znepokojování zvířat + stresové situace → v počátečních stadiích gravidity raná embryonální úmrtnost
 - skupinové v době zapouštění
 - negativní vliv na motoriku dělohy + průběh zrání a ovulaci folikulů + přežívání raných embryí

nezapuštěné + březí

- **skupinové** – 4–6 prasnic
 - prasnice – stejný věk + kondice + stupeň březosti
 - neměnit skupiny
 - < investiční náklady na technologii + **zřetelnější projevy říje**
 - dávkování krmiva – do koryta, resp. na podlahu
 - max. počet prasnic – 120 březích + 172 zapouštěných
- **boxové kotce** – kombinace individuálního + skupinového
 - lože skupinového kotce (max. 5–7 prasnic) je rozděleno krmnými boxy na jednotlivá stání
- **individuální**
 - individuální dávkování krmiva – předejdeme rivalitě → **klid** ve stáji
 - zvýšený přehled + zlepšení práce při ošetřování + INS
 - **snížení dlouhověkosti** prasnic (→ obměna 40 % prasnic/R)

Vysokobřezí + rodící + kojící

- 1–2 týdny před porodem + kojení – **individuální** kotec
- rozdělení porodny na **5–6 oddělení** (při odstavu 3–4 týdny)
→ při turnusovém prasezení – **1rázové vyskladnění** celé skupiny + **dezinfekce**
 - max. kapacita 1 oddělení
 - NCH + RCH = 60 prasnic (opt. 30)
 - UCH = 120 ks (opt. 60)
- **selata** – přizpůsobit mikroklima → lokální **vytápění**
 - **podlahy** (teplovodní + elektrické vyhřevné desky) → teplo odspodu
 - **vzduchu** (infrazářiče, infralampa)
 - vývoj termoregulace
 - do 9. D – **nízká** = ≥ 32 °C (až 35)
 - 9–30. D – **částečně vyvinutá** → 28 °C
 - od 30. D – **vyvinutá** → 20–25 °C

Porodní kotec

- k ustájení **rodících** + **kojících** prasnic od doby před porodem do odstavu selat
- část pro **prasnici** + prostor pro **selata** (příkrmiště + lože)
- možnost fixace prasnice při porodu + kojení → snížení zaléhání selat + kálení do zadní části
- fixační zábrany
 - **kolmé** + **úhlopříčné** uspořádání

Ustájení selat

- odstavená selata (5–8 kg) → **dochovna**
- velikost navazuje na počet prasnic v porodně – opt. **500 ks**
- vzhledem k turnusovému provozu – **kotce jednotné velikosti** (selata se nepřehánějí)
 - výjimka
 - 2fázový odchov = raný odstav
 - jsou-li časně odstavená selata od 5–6 kg do 17–18 kg ustájena v klecích + ve 2. fázi od 17–18 kg do 30–35 kg v kotcích
- ustájení
 - **kotce** – **pevná podlaha lože** + **roštové kaliště** (bezstelivový provoz)
 - ≥ 1 podlažní **klece** s roštovou podlahou → vyšší využití prostoru + produktivita práce
- přírůstek v dochovu – **450 g**

Odchov plemenných kanečků + prasniček

- správný vývin mladých zvířat → chovatelské zkušenosti
= věnovat pozornost – výživě + ustájení + čistotě pokožky + utváření končetin + mechanice chůze
- **zařazení do plemenitby**
 - prasničky – **7–8 měsíců** – **130–140 kg**
 - kanečci (intenzivnější vývin) – **nákupní trhy** – **6–9 měsíců**
- **přírůstek v odchovu**
 - prasničky – okolo **620 g**
 - kanečci – okolo **650 g**

Ustájení

- **odchovna** – **diferencovaná plocha kotce** = lože + kaliště
(ne celoroštová)
- malokapacitní podmínky – možný kontinuální provoz
- **výběhy** (tvrdé)
- doporučuje se krmení do koryta – možnost dávkování KKS
zkrmování doplňkových krmiv

Chov plemenných kanců

- **přirozená plemenitba** nebo chování na **INS stanicích**
 - **přirozená plemenitba** – 1 kanc : 20 prasnic, zapouštění prasnic dvojskokem (opakované zapuštění stejným kancem za 12 hodin)
 - **INS** – počet prasnic/kance je několikanásobně vyšší
- plemenní kanci – **28denní karanténa** → zdravotní zkoušky + příprava na INS provoz (návyk na fantom + odběr a posouzení spermatu)
- **krmení**
 - dávkování KKS do koryt individuálními dávkovači či rozvoz z krmného vozíku

Ustájení

- okenní stáje
- **individuální** kotce – **lože** + **kaliště**, i technologie s podestýlkou
- **výběh**
- kartáčování + umývání
- při napojení stájí pro kance na INS stanici
 - kanci musí projít karanténou
 - na stáj pro kance navazuje box pro čištění a mytí + čekací boxy
 - místnost pro odběr semene – fantóm s bezpečnostními zábranami
 - místnost na čištění + sterilizaci pomůcek + uzavřený prostor pro jejich uskladnění
 - z místnosti pro odběr se předá ejakulát k zpracování do čisté laboratoře

Výkrm jatečných prasat

- „předvýkrm“ do 30–35 kg → zástav do výkrmny do PH (110 kg)
- prasata
 - zdravá + odčervená + vyvinutá + kupírované ocásky + označená
 - vyřazovat nemocná + zakrslá + se sklonem ke kanibalizmu
- **turnusový zástav** = naskladnění prasat stejné ŽH ve stejnou dobu (max. odchylka = věk – 3–4 dny, ŽH – 13 %)
- kontinuální zástav – výkrmny menších kapacit

Výživa

- **KKS + doplňkové směsi** – krmít kategoriím, kterým jsou určeny
 - **KKS** → plnohodnotná výživa
 - struktura – zrnitá až sypká, granule, brikety (sypké – > prašnost)
 - možno použít mlékárenské odpady (syrovátka, odstředěné mléko)
 - **doplňková KS** = ke zkrmování s jinými krmivy – doplňuje obsah živin
- **Ize krmít**
 - objemná krmiva – brambory (pařené, mačkané, rozmělněné)
 - cukrovka (syrová + krouhaná)
 - zelená píče – tradiční technologie – zejména plemenná + chovná zvířata
 - krmné pasty – z kuchyňských + netradičních krmiv s doplňkem šrotů (odpady vždy sterilovat + upravit)

- **krmení**

- min. **2x/den**, opt. **3–4x**
- koryto – předvýkrm – 22–24 cm, výkrm – 30–35 cm/1 ks

- **koncentrace – velkokapacitní výkrmny**

- kotce pro **10–12 ks** – čím je < prasat v kotci → tím > přírůstky
- plocha – směrnice rady EU

- **H₂O**

- automatické napáječky
- spotřeba na ks/1 den – při krmení suchou směsí
 - při zástavu – **4,1 l**
 - ke konci – **7,5–9 l**